

Wat is dit voor een werktuig? Een merkwaardig opsporingsverhaal

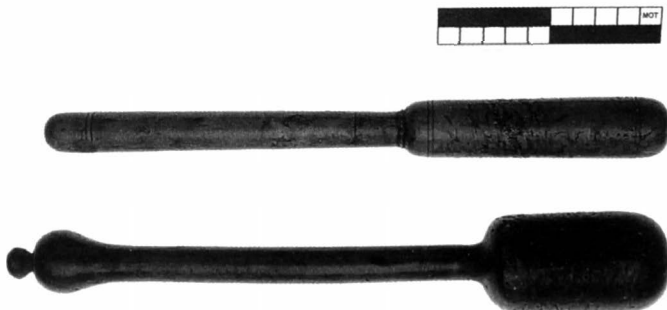
Katrien Vanbrabant

Wat hier volgt is het verhaal van een onbekend werktuig dat ternauwernood gered werd van de vuilhoop. Het verhaal begint zo'n 10 jaar geleden op de zolder van de oude vlasboerderij van de familie Perdu-Jongbloet in Koekelare, West-Vlaanderen. De kleinkinderen van de voormalige bewoners maken de hoeve leeg, die dateert uit de periode 1850-1900. Het grootste deel van de inboedel wordt verdeeld, maar zoals altijd resten er enkele stukken waar niemand weg mee weet.

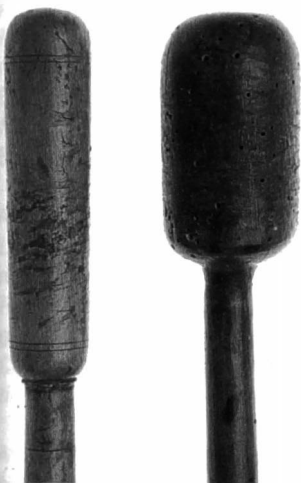
Zo bevinden zich tussen het oude landbouwalaam twee onbekende handwerktuigen, gemaakt uit sierlijk gedraaid rondhout van zo'n dertig cm lang en 3 cm in doorsnede. Het verbrede uiteinde bevat een verzwareing in lood, maar toch wegen de stukken amper 150 gram. Frans De Muynck, één van de familieleden, besluit ze toch maar bij te houden en neemt zich voor om bij gelegenheid uit te vissen waarvoor ze ooit gediend hebben.

Wat bij aanvang een simpele formaliteit leek, werd al gauw een *mission impossible*. Frans legde de stukken voor aan heemkundigen en aan erkende musea. Geen enkele expert had iets dergelijks eerder gezien, maar op basis van de vorm werden suggesties gedaan, gaande van een soort proefinstrument om vlas te braken, over apothekersstampers tot zogenaamde 'pegels' om het alcoholgehalte van drank te meten. Om zekerheid te krijgen ging Frans zelf met de stukken aan de slag, maar ook dit gaf geen bevredigend resultaat.

In plaats van zijn zoektocht op te geven, was de nieuwsgierigheid van Frans inmiddels zo groot dat hij nog een stap verder ging. De stukken werden in 2003 gedurende enkele maanden tentoongesteld bij de

Nieuw in de collectie van het
MOT, V 2004.0058 en V
2004.0059.

Nieuw in de collectie van het MOT, V 2004.0058 en V 2004.0059.

onbekende stukken in het Huis van Alijn in Gent. Helaas kwamen er geen reacties. In december 2003 werden in Brugge opnames gedaan van *'Tussen kunst en kitsch'*, een Nederlands tv-programma rond antiek. Frans laat er zijn voorwerpen bekijken door twee Nederlandse antiekspecialisten, maar zelfs zij blijven het antwoord schuldig. Toch denkt één van de experts er aan om het adres door te geven van het Museum voor de Oudere Technieken (MOT) in Grimbergen.

In april 2004 vraagt Frans per brief aan het MOT om de onbekende voorwerpen te identificeren. De bijgevoegde en de gedetailleerde beschrijving komen ons vaagweg bekend voor. In onze bibliotheek vinden we afbeeldingen van sterk gelijkende voorwerpen, maar jammer genoeg hebben we geen eigen exemplaar in de collectie. Om helemaal zeker te kunnen zijn zouden we de onbekende stukken moeten kunnen bekijken en hanteren, daarom springen we enkele weken later op doorreis even binnen bij Frans in Aalter. Dit bezoek bevestigt helemaal onze vermoedens: het zijn inderdaad zogenaamde 'visdoders'.

Hiermee zijn de onbekende stukken geïdentificeerd en is de lange zoektocht ten einde. Om het verhaal mooi af te sluiten besluit Frans beide visdoders aan het MOT te schenken als aanvulling van onze collectie handwerktuigen. In het Museum kan het onderzoek naar het gebruik en de geschiedenis ervan beginnen. De eerste resultaten kunt u verder lezen en er blijkt bovendien een verrassend actuele kant te zijn aan dit verhaal.

Hebt u thuis onbekende werktuigen of wilt u meer weten over het handgereedschap van een bepaald ambacht? De inlichtingendienst van het MOT gaat online en biedt een gratis hulpmiddel aan om werktuigen te identificeren. Surf naar www.mot.be en klik op ID-DOC. ⁽¹⁾

(1) ID-DOC werd zopas door de Vereniging van Geschiedenis en Informatica genomineerd voor de VGI - ITC Innovatieprijs 2004. Kijk op www.vgi-online.org.